

საქართველოს
ახალგაზრდა
იურისტთა
ასოციაცია

საიას სამართლებრივი შეფასება პრეზიდენტის იმპიჩმენტთან დაკავშირებით

ფაქტები

მიმდინარე წლის აგვისტოს ბოლოს, საქართველოს პრეზიდენტის ადმინისტრაციამ გაავრცელა განცხადება, რომლის მიხედვითაც, „31 აგვისტოს, ქალაქ ბერლინში, გერმანიის ფედერაციული რესპუბლიკის პრეზიდენტთან, ფრანკ-ვალტერ შტაინმაიერთან ვიზიტით, საქართველოს პრეზიდენტი, სალომე ზურაბიშვილი იწყებს შეხვედრებს ევროპელ ლიდერებთან, საქართველოსთვის ევროკავშირის წევრობის კანდიდატი ქვეყნის სტატუსის მინიჭების მხარდასაჭერად“.¹ ამის საპასუხოდ, 2 დღეში, „ქართულმა ოცნებამ“ დააანონსა პრეზიდენტის მიმართ იმპიჩმენტის პროცედურის დაწყება.² მმართველი პარტია თვლის, რომ პრეზიდენტმა დაარღვია კონსტიტუცია, რომელიც მას ავალდებულებდა საგარეო ურთიერთობებში წარმომადგენლობითი უფლებამოსილების განხორციელებამდე მთავრობის თანხმობის მიღებას.³ პრემიერ-მინისტრის განმარტებით, პრეზიდენტმა არ გაითვალისწინა მთავრობის უარი საგარეო ურთიერთობებში წარმომადგენლობასთან დაკავშირებით და მან „დემონსტრაციულად დაარღვია კონსტიტუცია“.⁴ მისი თქმით, პრეზიდენტი ევროინტეგრაციის საკითხებზე ქვეყნის დამაზიანებელ პოზიციებს გამოხატავდა, რის გამოც მთავრობამ არ მისცა თანხმობა კონსტიტუციის შესაბამისად.⁵ ამის საწინააღმდეგოდ, პრეზიდენტის მისწრაფება, „ხელი შეუწყოს ქვეყნის ევროპულ პერსპექტივას“, დადებითად შეაფასა ევროპული საბჭოს პრეზიდენტმა შარლ მიშელმა.⁶ ევროკომისიის განცხადებით, „მაღალი შეფასება მიეცა მის ძლიერ პოლიტიკურ ორიენტირებს ევროკავშირ-საქართველოს დღის წესრიგთან მიმართებით“.⁷

მიუხედავად იმისა, რომ „ქართულ ოცნებას“ და საპარლამენტო უმრავლესობაში შემავალ დეპუტატებს დამოუკიდებლად არ აქვთ საკმარისი ხმები იმპიჩმენტის თაობაზე საბოლოო გადაწყვეტილების მისაღებად, მათ საკითხი აღძრეს (რისთვისაც საკმარისია სულ მცირე 50

---

¹ „საქართველოს პრეზიდენტი იწყებს შეხვედრებს ევროპელ ლიდერებთან, საქართველოსთვის ევროკავშირის წევრობის კანდიდატი ქვეყნის სტატუსის მინიჭების მხარდასაჭერად“, 2023 წლის 30 აგვისტო, პრესრელიზები, საქართველოს პრეზიდენტის ოფიციალური ვებგვერდი, ხელმისაწვდომია: https://president.ge/index.php?m=209&news_id=1952&lng=geo, განახლებულია: 4.10.2023.

² „ქართული ოცნება“ სალომე ზურაბიშვილის იმპიჩმენტის პროცედურას იწყებს“, „რადიო თავისუფლება“, 2023 წლის 1 სექტემბერი, ხელმისაწვდომია: <https://www.radiotavisupleba.ge/a/32573987.html>, განახლებულია: 4.10.2023.

³ „მთავრობამ პრეზიდენტს უკრაინასა და სხვა 9 ქვეყანაში ვიზიტებით ჩასვლაზე უარი უთხრა“, „რადიო თავისუფლება“, 2023 წლის 30 აგვისტო, ხელმისაწვდომია: <https://www.radiotavisupleba.ge/a/32571338.html>, განახლებულია: 4.10.2023.

⁴ „პრემიერმა დაასახელა არგუმენტი რის გამოც პრეზიდენტს ევროპულ ვიზიტებზე უარი ეთქვა“, „რადიო თავისუფლება“, 2023 წლის 4 სექტემბერი, ხელმისაწვდომია: <https://www.radiotavisupleba.ge/a/32577745.html>, განახლებულია: 4.10.2023.

⁵ იქვე.

⁶ „მიშელი დადებითად აფასებს საქართველოს პრეზიდენტის მისწრაფებას ხელი შეუწყოს ქვეყნის ევროპულ პერსპექტივას“, „რადიო თავისუფლება“, 2023 წლის 1 სექტემბერი, ხელმისაწვდომია: <https://www.radiotavisupleba.ge/a/32574647.html>, განახლებულია: 4.10.2023.

⁷ იქვე.

დეპუტატის ხელმოწერა) და დასკვნისათვის გადასცეს საკონსტიტუციო სასამართლოს.⁸ სასამართლოში საქმის ზეპირი მოსმენა 3 ოქტომბერს დაიწყო.⁹

კონსტიტუციის რეგულირება

2017-2018 წლების მასშტაბური საკონსტიტუციო რეფორმის შედეგად სახელმწიფო ხელისუფლების შტოებს შორის ურთიერთობა განსხვავებულად ჩამოყალიბდა. ახლებურად განისაზღვრა სახელმწიფოს მეთაურისა და აღმასრულებელი ხელისუფლების ურთიერთმიმართება. ცვლილებების შედეგად მოდიფიცირდა საგარეო ურთიერთობებში დასახელებულ სუბიექტთა მონაწილეობის ხარისხი. კერძოდ, სახელმწიფოს მეთაურის (პრეზიდენტის) კონსტიტუციურ სტატუსად განისაზღვრა, რომ იგი წარმოადგენს სახელმწიფოს საგარეო ურთიერთობებში.¹⁰ ამასთან, პრეზიდენტის საგარეო სფეროებში წარმომადგენლობა საჭიროებს მთავრობის თანხმობას.¹¹ ძირითადი კანონის ახალი რედაქციით, მოლაპარაკებების წარმოება სხვა სახელმწიფოებთან და საერთაშორისო ორგანიზაციებთან, საერთაშორისო ხელშეკრულებების დადება, სხვა სახელმწიფოებისა და საერთაშორისო ორგანიზაციების ელჩების და სხვა დიპლომატიური წარმომადგენლების აკრედიტაციის მიღება პრეზიდენტის მიერ საჭიროებს მთავრობის თანხმობას.¹² თავის მხრივ, მთავრობა არის აღმასრულებელი ხელისუფლების უმაღლესი ორგანო, რომელიც ახორციელებს ქვეყნის საშინაო და საგარეო პოლიტიკას.¹³ კონსტიტუციის ახალი რედაქცია მთავრობის მეთაურს, პრემიერ-მინისტრს ანიჭებს უფლებამოსილებას დამოუკიდებლად, სხვა კონსტიტუციური ორგანოს თანხმობის გარეშე, წარმოადგინოს სახელმწიფო საგარეო ურთიერთობებში და დადოს შესაბამისი საერთაშორისო ხელშეკრულებები.¹⁴

რაც შეეხება საკანონმდებლო ხელისუფლებას, იგი განსაზღვრავს ქვეყნის საგარეო და საშინაო პოლიტიკის ძირითად მიმართულებებს.¹⁵ აგრეთვე, პარლამენტი არის ჩართული საერთაშორისო ხელშეკრულებების რატიფიცირების, დენონსირებისა და გაუქმების პროცესში.¹⁶ აღსანიშნავია, რომ კონსტიტუცია პარლამენტს ავალებს იმ საერთაშორისო ხელშეკრულებების რატიფიცირებას სავალდებულო წესით, რომელსაც თავად ძირითადი კანონი ჩამოთვლის.¹⁷

კონსტიტუციის 78-ე მუხლი

⁸ „ქართული ოცნების“ ბრიფინგი, ირაკლი კობახიძის ოფიციალური Facebook გვერდი, 2023 წლის 1 სექტემბერი, ხელმისაწვდომია: https://www.facebook.com/watch/live/?ref=watch_permalink&v=807348157543052,

განახლებულია: 4.10.2023.

⁹ „საკონსტიტუციო სასამართლო პრეზიდენტის იმპიჩმენტის საკითხს განიხილავს“, საინფორმაციო პორტალი „civil.ge“, 2023 წლის 3 ოქტომბერი, ხელმისაწვდომია: <https://civil.ge/ka/archives/561936>, განახლებულია: 4.10.2023.

¹⁰ საქართველოს კონსტიტუცია, 49-ე მუხლის მე-3 პუნქტი.

¹¹ იქვე, 52-ე მუხლის პირველი პუნქტის „ა“ ქვეპუნქტი.

¹² იქვე.

¹³ იქვე, 54-ე მუხლის პირველი პუნქტი.

¹⁴ იქვე, 54-ე მუხლის პირველი პუნქტი.

¹⁵ იქვე, 36-ე მუხლის პირველი პუნქტი.

¹⁶ იქვე, 47-ე მუხლის პირველი პუნქტი.

¹⁷ იქვე, 47-ე მუხლის მე-2 პუნქტი.

ზემოთ მოყვანილი ნორმები მოქმედ კონსტიტუციურ ჩარჩოში საგარეო პოლიტიკასთან მიმართებით სხვადასხვა კონსტიტუციური სუბიექტის ფარგლებს აჩვენებს. ამავე ჩარჩოში მოქმედებს ასევე სპეციალური ნორმა, რომელიც ერთ-ერთი ბოლო საკონსტიტუციო ცვლილებებით 78-ე მუხლის სახით დაემატა საქართველოს კონსტიტუციას და რომელიც ავალდებულებს ყველა კონსტიტუციურ ორგანოს თავიანთი უფლებამოსილების ფარგლებში მიიღონ ყველა ზომა ევროპის კავშირსა და ჩრდილოატლანტიკური ხელშეკრულების ორგანიზაციაში საქართველოს სრული ინტეგრაციის უზრუნველსაყოფად.¹⁸

საგარეო სფეროში სხვადასხვა კონსტიტუციური სუბიექტის უფლებამოსილებების მასშტაბის დასადგენად აუცილებელია: 1) განისაზღვროს კონსტიტუციის 78-ე მუხლის შინაარსი და 2) მისი როლი და ადგილი უზენაესი კანონითვე დადგენილ სისტემაში.

დასახელებული ნორმის სუბიექტს წარმოადგენს „კონსტიტუციური ორგანოები“. ამ ტერმინში უნდა მოვიაზროთ როგორც ზემოთ დასახელებული სუბიექტები,¹⁹ აგრეთვე სხვა კონსტიტუციური ორგანოებიც.²⁰ აქედან გამომდინარე, ეს ნორმა ვრცელდება ყველა იმ სუბიექტზე, რომელთა სტატუსიც განსაზღვრულია კონსტიტუციით. ეს კონსტიტუციური სუბიექტები უნდა მოქმედებდნენ საკუთარი უფლებამოსილების ფარგლებში.

განსახილველი ნორმა ხაზს უსვამს კონსტიტუციური ორგანოების ვალდებულებას, მიიღონ ყველა ზომა ევროპის კავშირსა და ჩრდილოატლანტიკური ხელშეკრულების ორგანიზაციაში საქართველოს ინტეგრაციის უზრუნველსაყოფად. ნორმის გრამატიკული განმარტებით, სიტყვები „მიიღონ ყველა ზომა“ ვალდებულებაზე მიანიშნებს და ის ვერ იქნება დეკლარაციული ბუნების. ამ დასკვნის საფუძველს თავად უზენაესი კანონი იძლევა, ვინაიდან ის განსხვავებულ ტერმინოლოგიას იყენებს, როდესაც მას დეკლარაციული განცხადების გაკეთება სურს. მაგალითად, დეკლარაციული ხასიათი აქვთ კონსტიტუციის შემდეგ ჩანაწერებს: „სახელმწიფო ზრუნავს საზოგადოებაში სოციალური სამართლიანობის, სოციალური თანასწორობისა და სოციალური სოლიდარობის პრინციპების განმტკიცებაზე“,²¹ „სახელმწიფო ზრუნავს ქვეყნის მთელ ტერიტორიაზე თანაბარ სოციალურ-ეკონომიკურ და დემოგრაფიულ განვითარებაზე. მაღალმთიანი რეგიონების განვითარებისათვის კანონი ქმნის განსაკუთრებულ პირობებს“,²² „სახელმწიფო ზრუნავს სპორტის განვითარებაზე, ჯანსაღი ცხოვრების წესის დამკვიდრებაზე, ბავშვებისა და ახალგაზრდების ფიზიკურ აღზრდასა და სპორტში მათ ჩართვაზე“.²³ დასახელებულ ნორმათა და 78-ე მუხლის ტექსტები სიტყვათა წყობის მიხედვით განსხვავდება. კანონმდებელმა სწორედ ასეთი გზით გამოიყენა ერთმანეთისგან მავალელები და დეკლარაციული ტიპის დებულებები კონსტიტუციაში. თუკი დეკლარაციული ხასიათის

¹⁸ იქვე, 78-ე მუხლი.

¹⁹ პრეზიდენტი, პარლამენტი, მთავრობა, საკონსტიტუციო სასამართლო.

²⁰ საკონსტიტუციო სასამართლო, საერთო სასამართლოები, იუსტიციის უმაღლესი საბჭო, პროკურატურა, ეროვნული ბანკი, სახელმწიფო აუდიტის სამსახური, ეროვნული თავდაცვის საბჭო, სახალხო დამცველი და ადგილობრივი თვითმმართველობები.

²¹ საქართველოს კონსტიტუცია, მე-5 მუხლის მე-2 პუნქტი.

²² იქვე, მე-3 პუნქტი.

²³ იქვე, მე-7 პუნქტი.

ნორმის ჩაწერი ენდომებოდა კანონმდებელს, მისი ფორმულირება იქნებოდა ამგვარი: „იღებს ყველა ზომას“. შესაბამისად, 78-ე მუხლი არის მავალდებულებელი ხასიათის და დასახელებულ კონსტიტუციურ სუბიექტებს ავალბებს ყველა ზომის მიღებას საქართველოს ნატოსა და ევროკავშირში სრული ინტეგრაციისთვის. შესაბამისად, ეს კონსტიტუციური ვალდებულება თანაბრად ვრცელდება თითოეულ სუბიექტზე.

მთავრობის დისკრეციის ფარგლები

როგორც ზემოთ აღინიშნა, პრეზიდენტს მთავრობის თანხმობა სჭირდება საგარეო ურთიერთობებში. მთავრობას, თავის მხრივ, ერთგვარი დისკრეცია აქვს თანხმობის გაცემის თაობაზე. თუმცა, ეს შეუზღუდავი არაა. როგორც საკონსტიტუციო სასამართლო განმარტავს, „დისკრეციული უფლებამოსილება სამართლებრივად შეზღუდული თავისუფლებაა. დისკრეციული უფლებამოსილების გამოყენება ყოველთვის გულისხმობს გადაწყვეტილების შედეგის დასაბუთებას, რომლის მეშვეობით ირკვევა, მიღებული იქნა თუ არა უმეცდომო გადაწყვეტილება. შესაბამისად, დისკრეციული უფლებამოსილების განხორციელების შედეგად მიღებული სამართლებრივი შედეგი უნდა ემყარებოდეს კონკრეტულ სამართლებრივ საფუძვლებს“.²⁴ „...[დისკრეციული] გადაწყვეტილების დასაბუთებულობა გულისხმობს იმგვარი დასაბუთების მოთხოვნას, რომელიც შესაძლებელს გახდის სამართლებრივი შედეგის სისწორის შეფასებას.“²⁵ ქვემოთ წარმოდგენილია მთავრობის დისკრეციის კონსტიტუციური ფარგლები.

საკონსტიტუციო სასამართლოს არაერთხელ უთქვამს, რომ კონსტიტუციური დებულებები განყენებულად არ უნდა იქნეს განმარტებული.²⁶ შესაბამისად, კონსტიტუციის 78-ე მუხლი ერთობლიობაში უნდა განიმარტოს კონსტიტუციის 49-ე მუხლის მე-3 პუნქტთან, 52-ე მუხლის პირველი პუნქტის „ა“ ქვეპუნქტთან, 54-ე მუხლის პირველ პუნქტთან და 55-ე მუხლის მე-3 პუნქტთან მიმართებით. დასახელებული ნორმების ერთიანი, სისტემური განმარტების შედეგად იკვეთება შემდეგი რეალობა: ერთი მხრივ, უნდა გაიმიჯნოს ერთმანეთისგან პრეზიდენტის საგარეო წარმომადგენლობითი უფლებამოსილება, რომლის განხორციელებაც მიმართულია ევროპის კავშირსა და ჩრდილოატლანტიკური ხელშეკრულების ორგანიზაციაში საქართველოს სრული ინტეგრაციის უზრუნველყოფისკენ და მეორე მხრივ, პრეზიდენტის საგარეო წარმომადგენლობითი უფლებამოსილება, რომელიც მიმართულია ნებისმიერ სხვა საკითხზე, მაგალითად, მოლაპარაკებებზე და ორმხრივი სავაჭრო ხელშეკრულების დადებაზე ლათინური ამერიკის რომელიმე სახელმწიფოსთან.

²⁴ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2016 წლის 20 ივლისის გადაწყვეტილება N3/3/763 საქმეზე საქართველოს პარლამენტის წევრთა ჯგუფი (დავით ბაქრაძე, სერგო რატიანი, როლანდ ახალია, გიორგი ბარამიძე და სხვები, სულ 42 დეპუტატი) საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ, II, 59.

²⁵ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2017 წლის 21 აპრილის გადაწყვეტილება N1/5/826 საქმეზე საქართველოს მოქალაქე ხათუნა ფხალაძე საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ, II, 20.

²⁶ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2007 წლის 26 ოქტომბრის გადაწყვეტილება N2/2/389 საქმეზე საქართველოს მოქალაქე მიაი ნათაძე და სხვები საქართველოს პარლამენტისა და საქართველოს პრეზიდენტის წინააღმდეგ, II, 6. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2007 წლის 26 დეკემბრის გადაწყვეტილება N1/3/407 საქმეზე საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია და საქართველოს მოქალაქე — ეკატერინე ლომთათიძე საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ, II, 22.

შესაბამისად, სახელმწიფოს მეთაურთან მიმართებით კონსტიტუცია მიჯნავს, ერთი მხრივ, საგარეო წარმომადგენლობას ევროკავშირისა და ნატოს თემებთან დაკავშირებით, ხოლო, მეორე მხრივ, სხვა ნებისმიერ თემატიკასთან დაკავშირებით. პირველ შემთხვევაში, პრეზიდენტს აქვს კონსტიტუციური ვალდებულება მიიღოს ყველა ზომა ამ ორგანიზაციებში საქართველოს გასაწევრიანებლად. იმისთვის, რომ პრეზიდენტმა ეს ვალდებულება არ დაარღვიოს, მას უნდა მოჰყვეს საგარეო ურთიერთობებში მოქმედი მეორე აქტორის - მთავრობის ვალდებულება, რომ პრეზიდენტს თანხმობა მისცეს იმგვარ ვიზიტებზე, რომელთა ფარგლებშიც სახელმწიფოს მეთაურს საქართველოს ნატოსა და ევროკავშირში ინტეგრაციის მიზნით დაგეგმილი აქვს შეხვედრები მსოფლიო ლიდერებთან. მთავრობის ეს ვალდებულება ცალსახად გამომდინარეობს იქიდან, რომ ისიც წარმოადგენს კონსტიტუციურ ორგანოს და კონსტიტუციის 78-ე მუხლი მასაც აკისრებს ყველა ზომის მიღებას ნატოსა და ევროკავშირში საქართველოს გაწევრიანების უზრუნველსაყოფად. ერთ-ერთი ასეთი ზომა, რომელიც მთავრობამ უნდა განახორციელოს, არის პრეზიდენტისთვის თანხმობის მიცემა საგარეო ვიზიტებზე, რომელსაც პრეზიდენტი სწორედ დასახელებული მიზნის მისაღწევად ახორციელებს. ამდენად, კონსტიტუციის 78-ე მუხლი მთავრობის დისკრეციის მასშტაბის მდგენელს წარმოადგენს. მთავრობის მიერ პრეზიდენტისთვის თანხმობის არმიცემა კი პირიქით, მთავრობის მხრიდან ამ ვალდებულებას არღვევს.

ძალადობრივი კონსტიტუციური სესხება

შედარებით-საკონსტიტუციო სამართალში ხშირია შემთხვევები, როდესაც სხვადასხვა სახელმწიფოებში კონსტიტუციური ორგანოები იყენებენ კონსტიტუციით გათვალისწინებულ მექანიზმებს, რათა თავად კონსტიტუციურ წესრიგს საფრთხე შეუქმნან და შედეგად, ძირი გამოუთხარონ მას. ამას თეორიაში ძალადობრივი კონსტიტუციური სესხება (Abusive Constitutional Borrowing) ეწოდება.²⁷ ეს გულისხმობს იმ დიზაინის, დოქტრინის თუ კონცეფციის გამოყენებას, რომელიც დამახასიათებელია ლიბერალური დემოკრატიული კონსტიტუციონალიზმისათვის და გამოიყენება არადემოკრატიული მიზნების მისაღწევად.²⁸ როგორც პროფესორები დევიდ ლანდაუ და როსალინდ დიქსონი მიუთითებენ, ამ მოვლენას ოთხნაირი გამოვლინება აქვს.²⁹ საქართველოს კონტექსტისთვის რელევანტურია ე.წ. ძალადობრივი ანტი-მიზნური სესხება. ეს მოდელი მაშინ ვლინდება, როცა იმ კონკრეტული იდეების ან ინსტიტუტების გადმოღება ხდება, რომლებიც გამოიყენება ლიბერალური დემოკრატიის გაძლიერებისთვის და მათ პრაქტიკაში სწორედ ამ მიზნის საწინააღმდეგოდ იყენებენ.³⁰ საქართველოს კონსტიტუცია მსგავსად უკრაინისა³¹ და მონტენეგროს³² უზენაესი კანონებისა ითვალისწინებს დებულებას ევროკავშირში

²⁷ Landau, D., Dixon, R., *Abusive Constitutional Borrowing: Legal Globalization and the Subversion of Liberal Democracy*, Oxford University Press, 2021, 23.

²⁸ Landau, D., Dixon, R., *Abusive Constitutional Borrowing: Legal Globalization and the Subversion of Liberal Democracy*, Oxford ibid.

²⁹ ibid, 45-55.

³⁰ ibid, 51.

³¹ Constitution of Ukraine, art. 85 (5), 102 (3), 116 (1-1).

³² Constitution of Montenegro, art. 15 (3).

გაწევრიანების თაობაზე. უკრაინის კონსტიტუცია სხვადასხვა კონსტიტუციურ ორგანოს³³ ავალებს, რომ გააკეთონ ყველაფერი უკრაინის ნატოსა და ევროკავშირში ინტეგრაციის უზრუნველსაყოფად. მონტენეგროს კონსტიტუცია კი მხოლოდ პარლამენტის როლს გამოყოფს.³⁴ დასახელებულ სახელმწიფოთა უზენაესი კანონების მსგავსად, საქართველოს კონსტიტუციაშიც გაჩნდა 78-ე მუხლი. თუმცა, 2023 წლის აგვისტო-სექტემბერში მიმდინარე მოვლენები მიუთითებს, რომ ეს ნორმა პრაქტიკაში დასახული მიზნის საწინააღმდეგოდ ფუნქციონირებს. შესაბამისად, სახეზეა შედარებით-საკონსტიტუციო სამართლისთვის საკმაოდ ნაცნობი ე.წ. ძალადობრივი კონსტიტუციური სესხება, უფრო ზუსტად კი ძალადობრივი ანტი-მიზნური სესხება. მსგავსი ტენდენციები შეინიშნება ისეთ სახელმწიფოებში, რომლებიც ავტორიტარიზმისკენ მიისწრაფვიან.³⁵

შეფასება

ამდენად, აუცილებელია საქართველოს კონსტიტუციის თითოეული დებულების მისი ნამდვილი მიზნის შესაბამისად განმარტება და მათი პრაქტიკაში გამოყენება. კონსტიტუციურმა ორგანოებმა თავიანთი ქმედებები, რომლებიც დაკავშირებულია საგარეო ურთიერთობების წარმოებასთან და ქვეყნის საგარეო კურსთან, უნდა განახორციელონ იმ სულისკვეთებით, რომელიც სპეციალურ ნორმაში - 78-ე მუხლშია ასახული. სხვა სიტყვებით, უფლებამოსილებები, რომელიც ინსტრუმენტს წარმოადგენს ყველა გაგებით, მათ უნდა გამოიყენონ შინაარსობრივი კომპეტენციის შესასრულებლად, ამ შემთხვევაში ევროკავშირში ინტეგრაციის უზრუნველსაყოფად. ასევე გასათვალისწინებელია საგარეო პოლიტიკის სფეროში სახელმწიფოს პოზიციის „ერთ ხმაში გაჟღერების“ საჭიროება.³⁶

ზემოთ მოყვანილი მსჯელობიდან გამომდინარე, უსაფუძვლოა პრეზიდენტის მიმართ იმპიჩმენტის პროცედურის დაწყება, ვინაიდან პრეზიდენტი მოქმედებდა კონსტიტუციის 78-ე მუხლის მიერ მისთვის დაკისრებული ვალდებულების შესასრულებლად, ხოლო მთავრობამ თავად არ შეასრულა შემხვედრი ვალდებულება, რომელიც თანხმობის გაცემას გულისხმობდა პრეზიდენტის მიერ ისეთი ქმედებების სისრულეში მოსაყვანად, როგორცაა ევროკავშირში გაწევრიანების მიზნებისთვის შეხვედრების და მოლაპარაკებების წარმოება.

რაც შეეხება უშუალოდ იმპიჩმენტის მექანიზმს, იგი პოლიტიკურ-სამართლებრივი ელემენტების მქონე პროცესს წარმოადგენს. მაგალითად, შეერთებულ შტატებში იგი მიჩნეულია როგორც უძლიერესი იარაღი პოლიტიკურ არსენალში.³⁷ სამართლებრივი მხარე იკვეთება მისი დაწყების საფუძვლებში და სასამართლოს მიერ მათ დადასტურებაში, ხოლო პოლიტიკური კი - საპარლამენტო ორგანოს მიერ მისაღებ გადაწყვეტილებაში. ბუნებრივია, თუ საკონსტიტუციო სასამართლო დაადგენს კონსტიტუციის დარღვევას ან პირის ქმედებაში

³³ ესენი არიან პრეზიდენტი, პარლამენტი და მთავრობა.

³⁴ Constitution of Montenegro, art. 15 (3).

³⁵ Landau, D., Dixon, R., დასახელებული ნაშრომი, 36-37.

³⁶ საგარეო ურთიერთობების სფეროში პრეზიდენტისა და მთავრობის ურთიერთობების თაობაზე იხ. საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაციის „სასამართლოს მეგობრის“ მოსაზრება N1723 საკონსტიტუციო სარჩელთან დაკავშირებით („საქართველოს მთავრობა საქართველოს პრეზიდენტის წინააღმდეგ“), ხელმისაწვდომია: <https://constcourt.ge/ka/judicial-acts?legal=14240>, განახლებულია: 04.09.2023.

³⁷ Ginsburg, T., Huq, A., How to Save a Constitutional Democracy, The University of Chicago Press, 2018, 215.

დანაშაულის ნიშნების არსებობას, შემდგომ საკითხს განიხილავს პარლამენტი და პრეზიდენტის შემთხვევაში მას გადააყენებს სრული შემადგენლობის არანაკლებ 2/3-ის უმრავლესობით. თუმცა, პარლამენტს არ აქვს ვალდებულება, სასამართლოს დასკვნით დადგენილი, კონსტიტუციის დამრღვევი პრეზიდენტი აუცილებლად გადააყენოს. კონსტიტუციის მიხედვით პარლამენტი „... განიხილავს და კენჭს უყრის იმპიჩმენტის წესით მისი გადაყენების საკითხს“.³⁸ საპარლამენტო კენჭისყრა ყოველთვის პოლიტიკური ბუნებისაა, რომელიც თავის მხრივ სამართლებრივ შედეგ წარმოშობს. ხმის მიცემისას დეკლარაცია არაა შეზღუდული პირის გადაყენების საპირისპირო გადაწყვეტილებას დაუჭიროს მხარი ან საერთოდაც შეუძლია თავი შეიკავოს პროცესში მონაწილეობისგან. ამის მოტივი შეიძლება სხვადასხვა იყოს. თუ საკონსტიტუციო სასამართლო დაადგენს პრეზიდენტის მიერ კონსტიტუციის დარღვევას, მაგრამ პარლამენტი ვერ შეძლებს კონსტიტუციით დადგენილ ვადაში (დასკვნის მიღებიდან 2 კვირაში) პრეზიდენტის გადაყენებას იმპიჩმენტის წესით, იმავე საფუძველით იმპიჩმენტის პროცედურის დაწყება დაუშვებელია.³⁹ შესაბამისად, სახელმწიფოს შეიძლება ჰყავდეს მეთაური, რომელიც ფორმალურად კონსტიტუციის დამრღვევია, თუმცა მაინც თანამდებობაზეა. ეს აიხსნება იმით, რომ იმპიჩმენტის პროცესი არის პოლიტიკური და საბოლოო გადაწყვეტილება საკანონმდებლო ხელისუფლების ხელშია.

იმის გათვალისწინებით, რომ მოახლოებულია ევროკომისიის მიერ საქართველოსთვის ევროკავშირის კანდიდატის სტატუსის მინიჭების თაობაზე გადაწყვეტილების მიღების მომენტი, პრეზიდენტის ეს ვიზიტები არსებით მნიშვნელობას იძენს, ხოლო მთავრობის მხრიდან ამ აქტივობების დაყოვნება თუ ხელშეშლა, თავად მთავრობის მიერ კონსტიტუციის დარღვევაზე მიანიშნებს. ბოლო პერიოდში მმართველი პარტიის მიერ პრეზიდენტის საწინააღმდეგოდ მიღებული არაერთი სამართლებრივი თუ არასამართლებრივი ზომების გათვალისწინებით, ქვეყნის პირველი პირის მიმართ იმპიჩმენტის პროცედურის დაწყება კიდევ ერთხელ მიუთითებს ცალმხრივი პოლიტიკური მიზნების მისაღწევად სამართლებრივი ინსტრუმენტების დაუსაბუთებელ გამოყენებაზე. ეს ზიანს აყენებს სახელმწიფო ინსტიტუტებს და ასევე საფრთხეს უქმნის საქართველოს შანსებს ევროინტეგრაციის გზაზე.

³⁸ საქართველოს კონსტიტუცია, 48-ე მუხლის მე-2 პუნქტი.

³⁹ საქართველოს კონსტიტუცია, 48-ე მუხლის მე-4 პუნქტი.